

A BM OKF kiemelt stratégiai célja a megelőzés

A megelőzés stratégiai szintű megközelítése

Első ízben 2000. évben került összeállításra hazánkban Nemzeti Katasztrófavédelmi Stratégia¹ (a továbbiakban: NKS), melynek szükségességét az átalakuló gazdaság, a növekedő ipari termelés, a kiteljesedő infrastruktúra, a dinamikusan fejlődő telekommunikáció mind összetettebb - részben növekvő - veszélyforrásai indokolták.

Az NKS - összhangban az alkotmányi és törvényi előírások, országgyűlési határozatok rendelkezéseivel – a Magyar Köztársaság földrajzi elhelyezkedéséből, gazdasági, társadalmi és infrastrukturális szerkezetéből adódó természeti, civilizációs, humán és ökológiai eredetű veszélyeztető hatások, illetve korunk új típusú kockázati tényezői, kihívásai esetére határozza meg a megelőzés és a védekezés hatékony rendező elveit.

A megelőzés, a felkészülés, valamint a mentő- és kárelhárító beavatkozás és természetesen a helyreállítás is mind komplexebb, magasabb színvonalú, összehangoltabb, sok együttműködőt aktivizáló erőfeszítést igényel.

A katasztrófavédelem felelős a veszélyhelyzetek és katasztrófa-helyzetek megelőzéséért, a káros hatások csökkentéséért és felszámolásáért.

Ennek érvényesítésére a kidolgozott NKS alapelveként a megelőzés, beavatkozás és helyreállítás egymáshoz képest eltérő súlyú, de egymással egységet alkotó szemlélete – ezen belül a megelőzés (prevenció) elsődlegességét határozza meg.

Ennek fontos szegmense a katasztrófavédelem kompetenciájába tartozó valamennyi veszélyhelyzetre történő felkészülés.

Tekintettel arra, hogy a katasztrófák megelőzése hatékonyan csak az arra vonatkozó alaki és anyagi jogszabályok megléte esetén biztosítható és figyelemmel hazánk EU csatlakozási folyamatára is ki kellett - és permanensen szükséges a jövőben is - alakítani a veszélyhelyzetek és katasztrófák megelőzését biztosító egyértelmű, az uniós elvárásoknak is megfelelő jogszabályokat, normákat és követelményeket.

¹ Az NKS tervezet szinten maradt, azonban alapul szolgált számos stratégiai megközelítésű szakmai dokumentumnak, így többek között a BM OKF 2003-2006 évekre szóló katasztrófavédelmi szakstratégiájának (2003) és a Belügyminisztérium 2003-2006. évre szóló közigazgatási és rendészeti stratégiájának (amelynek teljes szövege megjelent a Belügyi Közlöny 2003. decemberi különszámában [8001/2003 (BK Különszám) BM Tájékoztató].

Belügyminisztérium közigazgatási és rendészeti stratégiája – katasztrófavédelmi szakstratégia

Figyelemmel a fent leírtakra a Belügyminisztérium 2003-2006. évre szóló közigazgatási és rendészeti stratégiája katasztrófavédelem szakmai célkitűzéseit a megelőzési és hatósági terület tekintetében az alábbiak szerint határozza meg.

Hatékony együttműködés fenntartása és továbbfejlesztése a nemzetközi szervezetekkel.

Ennek alapján teljesíteni kell:

- a Seveso II. Irányelv és az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (EGB) helsinki egyezménye hazai bevezetésével kapcsolatos követelmények megvalósulását, a súlyos ipari balesetek elleni védekezés nemzetközi szabályozásai változásának utánpótlását a hazai jogszabályokban, a hatósági tevékenység folyamatos és határozott végrehajtását, a lakosság biztonságát szolgáló tervezési, szervezési és felkészítési feladatok végrehajtását;
- a NATO-tagságból eredő feladatok folyamatos végrehajtását, különös tekintettel a jelen és az elkövetkezendő időszak új típusú kockázati tényezői tükrében, a közép-kelet-európai régióban meghatározó szerepköri megközelítéssel.

A megelőzési tevékenységek továbbfejlesztése annak érdekében teljesíteni szükséges:

- a lakossági riasztó és tájékoztatási rendszer folyamatos korszerűsítését;
- a kockázatelemzési módszerek folyamatos pontosítását és továbbfejlesztését;
- a felkészítés módszereinek és tartalmának újragondolása a lakosság egészére vonatkozóan.

Az eredményes reagálás és beavatkozás feltételeinek biztosítása érdekében a diszlokáció elemzése a műszaki-technikai eszközrendszerek továbbfejlesztése a középtávú tervezés módszerével, annak következetes végrehajtásával.

Ennek érdekében a következőket kell teljesíteni:

- a tűzvédelmi feladatok (tűzoltás, műszaki mentés) ellátására vonatkozóan a tűzoltóságok diszlokációjának átalakítását, amivel csökkenthetők a vonulási időtartamok. Az ezzel együtt járó létszámfejlesztési igények megjelenítése kizárólag a költségvetés teherbíró képességének arányában történhet;
- a műszaki-mentő bázisok teljes körű üzembe állítását a technikai, szervezési, alkalmazási kérdések vizsgálatát, elemzését és területi veszélyeztetettség szerint;
- a tűzvédelmi bírságból és a biztosítók által befizetett összegekből a hivatásos önkormányzati és a köztisztviselői tűzoltóságok részére különleges tűzoltó gépjárművek

és eszközök beszerzése és rendszerbe állítása a 2003-2006 közötti időszakra előkészített és jóváhagyott fejlesztési program szerint.

Az előbbieken meghatározott katasztrófavédelmi szakmai célkitűzések szervesen beépülnek a BM OKF által készített stratégiai elemeket tartalmazó szakmai anyagaiba, így többek között a katasztrófavédelmi szervezet – rendszer korszerűsítésének program-csomagjába is, amely a közép szinten határoz meg feladatokat a megelőzési és hatósági szakterület számára.

Ez a következő főbb csomóponti elemekkel számol:

- a komplex (katasztrófavédelmi, polgári védelmi-tűzvédelmi) hatósági szervezeti és eszközrendszer kialakítása, a rendszereket működtető struktúra átdolgozása a közigazgatási reformmal összefüggésben;
- a katasztrófák elleni védekezést szolgáló jogszabályok, szabályzatok és normák felülvizsgálata szükségesség és tartalom szerint, a dereguláció, illetve a jogszabálykiegészítések végrehajtása;
- a felkészítési tevékenység minőségi és mennyiségi fejlesztése az önkormányzatok és a lakosság tekintetében, hatékony és költségtakarékos módszerek kidolgozásával;
- az engedélyezési rendszer felülvizsgálata az áruk és szolgáltatások szabad mozgását meghatározó EU - szabályok tükrében, figyelemmel a biztonsági tényezőkre is;
- a tűzoltóság műszaki állománytáblázatának felülvizsgálata, pontosítása és rögzítése;
- a települések polgári védelmi besorolási szabályai és védelmi követelményei felülvizsgálata és módosítása.

Összefoglalva megállapítható, hogy stratégiai aspektusait tekintve a megelőzési és hatósági szakterület a katasztrófavédelem azon fontos szegmense amely elsődlegesen képes csökkenteni a komplex biztonságot veszélyeztető legkülönbözőbb eseményeknek a lakosságra, és a környezetre gyakorolt nemkívánatos hatásait, egy olyan szervezeti struktúra és kultúra kialakításával amely minden lehetséges helyzetben a feladatrendszer eredményes végrehajtását biztosítja.

A megelőzés mint a Seveso II. EU Irányelv² alapfilozófiája

A megelőzés alaki jogszabályi háttérét jelenleg a tűz-, polgári- és katasztrófavédelmi törvények és ezek végrehajtási rendeletei alkotják.

Új szabályozási elemként jelent meg a veszélyes anyagokkal kapcsolatos ipari katasztrófák elleni védekezés kérdésköre, melyre átfogó rendszert kellett kialakítani, amely magában kell foglalja a megelőzés minden elemét, a reálisan végrehajtható rendszabályokat és a hatékony ellenőrzés feltételeinek biztosítását is.

A Seveso II. EU Irányelv (a továbbiakban: Irányelv) alapfilozófiáját és szellemiségét tekintve, a Seveso Illetékes Hatóságok ülésein, valamint a Phare Twinning továbbképző tanfolyamokon szerzett tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a lakosság és a környezet magas fokú védelme a megelőzés elsődlegessége útján valósul meg, nem elhanyagolva természetesen a veszélyhelyzet kezelés fontosságát.

Az Irányelvhez kapcsolódó hazai megelőzési és hatósági átfogó rendszer az elmúlt években feszített munkával kialakításra került, melynek a megelőzés, felkészülés, tervezés és végrehajtás teljes összhangját meg kellett teremteni.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságnak, mint a feladatrendszert működtető, a veszélyes tevékenységet engedélyező hatóságnak kiemelkedő szerepe volt a rendszer kiépítésében és a jövőben is lesz a működőképességének fenntartásában.

Előzmények- implementáció

Az Országgyűlés elfogadta a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel szembeni 1999. évi LXXIV. törvényt (a továbbiakban: Kat. tv.).

² Az Európai Gazdasági Közösségi Tanácsa 1982. júniusában kelt 82/501. számú Irányelve (SEVESO I.) foglalkozik az egyes ipari tevékenységekkel járó súlyos balesetek megelőzésének témaköreivel. 1996-ban újra megfogalmazásra került a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleseti veszélyekről szóló irányelv, amely a 96/82 EK Tanácsi Irányelvben lettek rögzítve. Az Irányelv 1997. február 3.-án lépett életbe, a tagállamoknak 24 hónap állt rendelkezésükre a nemzeti törvényalkotásra, majd 1999. február 3.-tól lett elrendelve az alkalmazás, az előző SEVESO I. dokumentum érvényességének visszavonásával egyidejűleg.

A kormány 2001. január 9-én megalkotta „A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről” szóló 2/2001 (I. 17.) Korm. rendeletet, mellyel a Seveso II. részletszabályozásai is beépültek a nemzeti jogrendbe.

A Kormányrendelet a veszélyes tevékenységek azonosítása érdekében részletesen szabályozza a veszélyes anyagok küszöbértékeit, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés tervezési rendszerét és követelményeit, a biztonsági jelentés és a biztonsági elemzés készítésére kötelezettek körét, a lakossági tájékoztatással összefüggő követelményeket, valamint a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hatósági feladatait és hatáskörét, amely témák alapvetően az ipari balesetek megelőzését szolgálják.

Hatósági rendszer működtetése

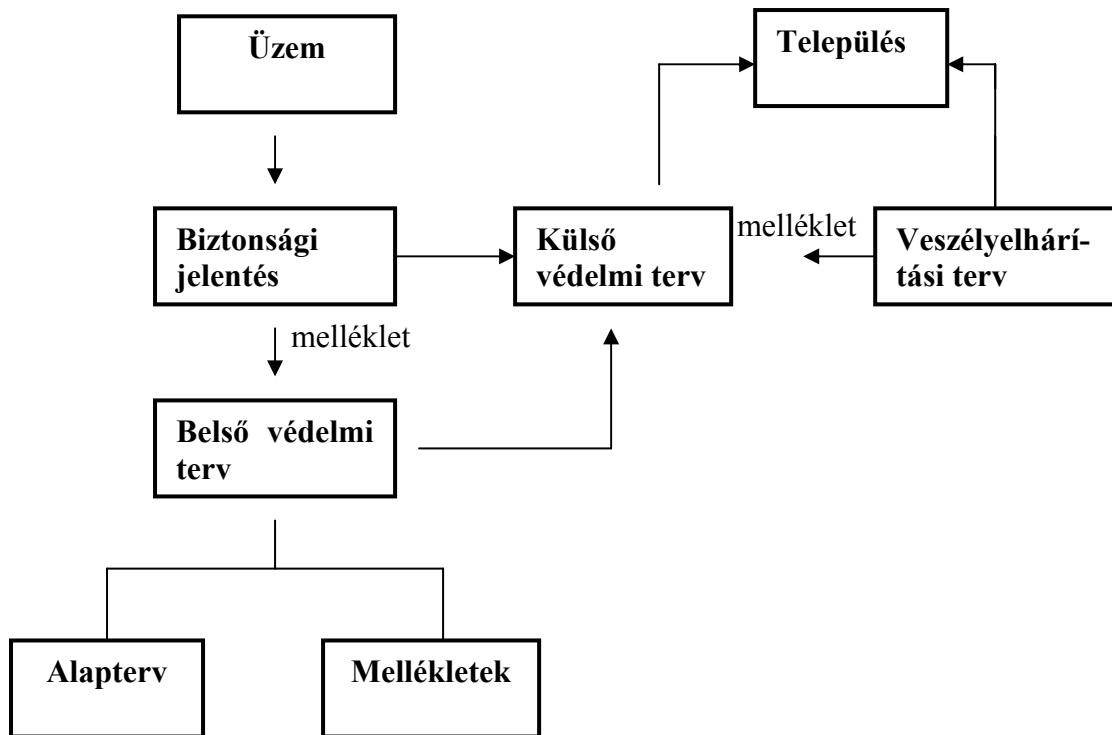
A hatósági engedélyezési és felügyeleti rendszer működtetése az alapja a súlyos ipari balesetek megelőzésének, melynek egyik alapvető hatósági eszköze a veszélyestevékenység - bejelentési és a biztonságidokumentáció-készítési kötelezettség, a másik pedig a felügyeleti - ellenőrzési, külső- és belső védelmi tervezési, felkészítési és lakosságtájékoztatási feladat rendszer. Fontos kiegészítő elem a településrendezési tervezés.

Védelmi tervezés

Az említett feladatrendszer szempontjából megítélésünk szerint meghatározó jelentőségű a védelmi tervezés, amely tevékenységi kör különösen fontos a súlyos ipari balesetek megelőzése szempontjából, a hatékony prevenciónak belső és külső védelmi tervrendszer egymásra épülése lehet a záloga.

1. számú ábra

A veszélyes ipari tevékenységhez kapcsolódó védelmi tervezés rendszere

Belső védelmi tervezés

A belső védelmi tervek elkészítése az üzemeltető feladata, amely a biztonsági elemzésben, illetve a biztonsági jelentésben szereplő veszélyek elhárítására vonatkozik. A védelmi tervnek tartalmaznia kell többek között a súlyos balesetek elleni védekezés csökkentésére irányuló tevékenység leírását, a védekezésbe bevont szervezeteket, erőket és eszközöket, a veszélyhelyzeti irányítás bemutatását, valamint a külső védelmi tervhez kapcsolódó feladatokat, mely alapját képezi a két tervrendszer egymásra épülésének.

Külső védelmi tervezés

A külső védelmi tervezés szervesen beépül a hatósági engedélyezési és felügyeleti tevékenységbe, tartalmilag meg kell, hogy feleljen a biztonsági jelentésben leírt veszélyeztetettségnek, a súlyos balesetek elleni védekezés során a megelőzésre, a veszélyhelyzet kezelésére, továbbá az ideiglenes helyreállításra meghatározott szervezetek, erők és eszközök képesek, kell, hogy legyenek e feladatok ellátására.

A külső védelmi tervezés megítélésünk szerint a súlyos ipari balesetek megelőzésének legfontosabb gyakorlati eszköze, mely összefoglalóan és operatív módon tartalmazza a lakosság védelme érdekében megtervezett komplex intézkedéseket, ezért ezzel a kérdéskörrel részletesebben foglalkozunk.

A külső védelmi tervet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság területi szerve készíti az illetékes polgármesterrel együttműködve. Véleményt nyilvánít az Állami Népegészségügyi Tisztiorvosi Szolgálat területi szerve, valamint az illetékes környezetvédelmi hatóság. A külső védelmi terveknek tartalmazni kell a katasztrófa-elhárításának irányításában résztvevők adatait, a riasztásra vonatkozó komplex intézkedési rendszert, a feladatok megvalósulásához szükséges anyagi-technikai források koordinációját, az operatív beavatkozás tartalmát, az intézkedések időrendjét, valamint a lakosság és az anyagi javak védelme érdekében szükséges magatartási szabályokat.

A polgármester a külső védelmi tervben foglaltak megvalósíthatóságát rendszeresen ellenőrzi, évente részleges, háromévente pedig olyan gyakorlatot folytat le, ahol a tervben rögzített lakosságvédelmi feladatok valamennyi eleme összefüggő gyakorlat formájában végrehajtásra kerül.

Az Irányelv lehetővé teszi, hogy a külső védelmi tervek más, a biztonságot megvalósítani hivatott tervekre épüljenek. Ehhez – célját és adattartalmát tekintve – a polgári védelmi tervezés rendszeréről és követelményeiről szóló 20/1998. (IV. 10.) BM rendeletben előírt (jelenleg meglévő) települési és veszély-elhárítási tervek jó alapul szolgált.

A törvény és a Korm. rendelet olyan védelmi tervezési rendszer felépítését célozza, amely alkalmas a meglévő veszélyelhárítási terv rendszerrel való együttműködésre.

A BM OKF a megelőzési tevékenység érdekében meghatározta a külső védelmi tervezés komplex rendszerének stratégiai célkitűzéseit, amelyek a következők:

- a külső védelmi terveket a veszélyes üzemek által okozott mérgezőhatás, tűzhatás (hőmérsékleti hatás), rombolási hatás (túlnyomás) és a környezetkárosító hatás következményeinek elhárítására kell készíteni ;
- a külsővédelmi tervek határait a csúcs események összesített (hő, robbanás, toxicitás) terjedési modelljeinek görbéi által kijelölt és ennek egyesítéséből adódó területben kell meghatározni;
- a kárelhárítási, katasztrófaelhárítási tevékenység során prioritást kell, hogy nyerjen a hatékony és minden állampolgár részére tisztán és jól hallható szirénajel időben történő leadása, és az erre a jelre történő magatartási szabályokra való felkészítés és begyakorlás;
- a lakosság elsődleges védelme az elzárkózással valósul meg, melynek szakszerű végrehajtására az érintett lakosságot fel kell készíteni;
- a beavatkozás rendkívül gyors, hatékony 24 órán keresztül igénybe vehető szervezeteket igényel;
- a hivatásos elsődleges beavatkozó szervezetek (önkormányzati tűzoltóságok, mentőszolgálat, rendőrség) elegendő számú és minőségű egyéni védőeszközzel, megfelelő technikai ellátottsággal és magas fokú taktikai begyakorlottsággal kell, hogy rendelkezzenek – tervezési alapként a már meglévő és a közeljövőben kialakításra kerülő műszaki mentő bázisok speciális infrastruktúrája szolgál;
- az elhárítás során csak olyan további szervezetek igénybevételét lehet tervezni, amelyek alkalmasak a mérgezés-, tűz- és robbanásveszélyes körülmények közötti mentésre;
- az előre kidolgozott gyors és hatékony tájékoztatási- és kommunikációs rendszer jelentősen csökkentheti az áldozatok és a sérültek számát, a károk értékét ;
- szakszerű és hatékony beavatkozási tevékenység alapja a hivatásos területi és helyi katasztrófavédelmi szervek erő-eszköz számítási- és védekezési rendszerének kidolgozása;
- a külső védelmi tervek kidolgozása során együtt kell működni a hivatásos területi és helyi katasztrófavédelmi szerveknek a hivatásos önkormányzati

tűzoltóságokkal, a mentőszolgálattal, a rendőrséggel, az illetékes Környezetvédelmi Felügyelőséggel, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat és a közlekedési felügyelet területi szerveivel, valamint a megyei, fővárosi- és a helyi védelmi bizottságokkal.

A külső védelmi tervezés végrehajtása

A külső védelmi tervek kidolgozásának konkrét végrehajtása 2003. december hónap végére megtörtént, a tervekben meghatározott védelmi intézkedések arányban állnak a beazonosított veszélyeztetettséggel, a megjelölt feladatoknak részben rendelkezésre állnak az anyagi-technikai feltételei, részben folyamatosan biztosításra kerülnek. A külső védelmi tervekben megjelölt irányító szervezetek képesek a kárelhárítási feladatok vezetésére.

A külső védelmi tervek reálisan tükrözik a biztonsági jelentések akkori készütségi fokának megfelelő állapotot.

A terveket az illetékes megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökei – a jogszabályban meghatározottaknak megfelelően - 2003. december 31-ig jóváhagyták.

Az elkészített tervek jó alapot biztosítanak a kiadásra került és kerülő elfogadó határozatokban megjelölt hiánypótlások elvégzését követően, ezek szükség szerinti pontosításához, kiegészítéséhez.

A felső küszöbértékű veszélyes üzemek megyei eloszlását és a külső védelmi tervkészítésre kötelezett településeket az alábbi táblázat szemlélteti.

Megyék	Felső küszöbértékű veszélyes üzemek száma	Települések száma	Érintett települések
Bács – Kiskun megye	1	1	Lakitelek
Baranya megye	0	0	
Békés megye	1	1	Orosháza
BAZ megye	6	5	Kazincbarcika ,Tiszaújváros ,Sajóbáony, Berente, Tiszapalkonya
Budapest	5	6	IV., IX.,XI., XIX, XX., XXII. Kerületek,
Csongrád megye	5	1	Algyő
Fejér megye	6	3	Székesfehérvár Dunaiújváros , Enying
Győr – Moson - Sopron megye	1	1	Győr
Hajdú – Bihar megye	2	2	Hajdúszoboszló,Nagyhegyes

Heves megye	1	1	<i>Hort</i>
Jász – Nagykun – Szolnok megye	4	2	<i>Szolnok, Szajol</i>
Komárom - Esztergom megye	2	2	<i>Dunaalmás, Nyergesújfalu</i>
Nógrád megye	0	0	
Pest megye	3	1	<i>Százhalombatta</i>
Somogy megye	0	0	
Szabolcs – Szatmár – Bereg megye	1	1	<i>Nyíregyháza</i>
Tolna megye	1	1	<i>Pincehely</i>
Vas megye	0	0	
Veszprém megye	5	6	<i>Pétfürdő , Balatonfüzfő, Gógánfa, Ősi, Ukk, Várpalota</i>
Zala megye	2	2	<i>Újudvar, Nagykanizsa</i>
Összesen	46	36	

Midezekből jól látható, hogy a Seveso II. EU Irányelv hazai bevezetése és működtetése, ezen belül különösen a stratégiaileg megalapozott külső védelmi tervezési rendszer fő feladatként jelentkezik a BM OKF megelőzési tevékenységének egyik fő feladata.

Országos szintű feladatok

A súlyos ipari baleset-megelőzési szakterület alapfeladata az engedélyezési és felügyeleti tevékenység végzése, ezen belül a veszélyes üzemek által benyújtott biztonsági jelentések és elemzések, illetve azok mellékletét képező belső védelmi tervek vizsgálata és felülvizsgálata, az engedély megadáshoz szükséges kötelezettségek megállapítása, szükség esetén korlátozó vagy tiltó rendelkezések fogantatása, hatósági határozatok meghozatala.

Végzik továbbá a súlyos balesetek káros hatásainak értékelését, a veszélyes üzem körüli veszélyességi övezet határainak kijelölését és annak a településrendezési tervben valamint a veszélyességi övezetben történő fejlesztések során való érvényesítését, veszélyes tevékenységgel kapcsolatos okmányok nyilvánosságának és a lakossági tájékoztatás felügyeletét, egyetértési jogkör gyakorlását a külső védelmi tervek tekintetében, hatósági ellenőrzési rendszer működtetését.

További feladatként jelentkezik a veszélyes létesítményekről kapott információkról nyilvántartás vezetése, nemzeti jelentések készítése, a nyilvánosságra tartozó információkról tájékoztatási rendszer létrehozása.

A BM OKF szinte valamennyi szakmai szervezeti egysége együttműködik és részt vállal a Seveso rendszer működtetésében, ennek megfelelően **a veszélyhelyzet kezelési szakterület** közreműködik a külső védelmi tervben foglaltak megvalósíthatóságát célzó gyakorlatok (éves, hároméves) szervezésében, a védelmi tervezéshez kapcsolódó adatbázis kidolgozásában.

Részt vesz a súlyos balesetet kivizsgáló munkabizottság munkájában, a veszélyes üzemben történt súlyos balesetről készített jelentés feldolgozásában. Felügyeli a külső védelmi tervek végrehajtásában közreműködő polgári védelmi szervezetek létrehozásával, alkalmazásának rendjével kapcsolatos irányelvek kidolgozását, elkészíti és naprakészen tartja az összesített létszámadatokat, meghatározza felkészítésük irányelveit.

A mentésszervezési szakterület közreműködik a külső védelmi tervek elbírálásában, a kapcsolódó lakosságvédelmi, tűzoltási és műszaki mentési tevékenységekkel összefüggő feladatok kidolgozásában a külső védelmi tervek vonatkozásában szakmai elemzéseket és értékeléseket készít.

Baleset bekövetkezése esetén a vizsgálat lefolytatásához elemzést készít a súlyos baleseti beavatkozásokról, kiértékeli a mentésszervezési tapasztalatokat.

Az általános tervezéssel foglalkozó szervezeti egység közreműködik a külső védelmi tervek elbírálásában, részt vesz a külső védelmi tervben foglaltak megvalósíthatóságát célzó éves és hároméves gyakorlatok végrehajtásában, tervezi és szervezi a veszélyességi övezetben élő lakosság, a polgári védelmi szervezetek védőeszköz-ellátását, a kárterület felderítés, mentés és mentesítés szakfeladatait.

Kidolgozza az anyagi javak megelőző vegyi védelmére vonatkozó követelményeket, koordinálja a lakosság kitelepítésének, kimenekítésének, befogadásának, visszatelepítésének, szükségellátásának területi szintű tervezési és szervezési feladatait.

Fontos feladat a rendszer működtetéséhez szükséges informatikai háttér biztosítása is, mellyel kapcsolatos munkát az informatikai szolgálat végzi, ennek keretében biztosítja a szükséges távközlési és informatikai háttérrel a hatósági feladatok végrehajtásához

Területi szintű főbb feladatok

A BM OKF központi helyet foglal el a súlyos ipari balesetek megelőzésében, azonban nem elhanyagolhatóak a hivatásos katasztrófavédelem területi és helyi szerveinek (megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok, fővárosban a polgári védelmi igazgatóság, polgári védelmi kirendeltségek és irodák) a kapcsolódó jogszabályokban és más belső szabályzóknak meghatározott feladataik sem.

A megyei katasztrófavédelmi, továbbá a fővárosi polgári védelmi igazgatóságok részt vesznek a belső védelmi tervben foglaltak ellenőrzésében, a lakosság védelme érdekében tett intézkedések, a rendelkezésre álló mentőerők és eszközök szakmai felülvizsgálatában, közreműködnek a veszélyes üzem által rendelkezésre bocsátott adatok valóságtartalmának ellenőrzésében, helyszíni adategyeztetést végez a veszélyes üzem felelős szakértőjével.

Közreműködnek továbbá a veszélyes üzem körüli veszélyességi övezet határainak megállapításában és a veszélyes üzem környezetében történő fejlesztésekhez szükséges állásfoglalás kialakítására létrehozott bizottság munkájában.

Koordinálják és végzik a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésben résztvevő területi önkormányzati és államigazgatási szervek felkészítését.

A területi katasztrófavédelmi szervek - felső küszöbértékű veszélyes üzem esetében - a polgármesterrel közösen kidolgozzák a külső védelmi terveket. Részt vesznek a lakossági tájékoztatási, nyilvánosság biztosítási feladatok végrehajtásában.

A biztonsági jelentések és elemzések, valamint a dominó hatás vizsgálatának eredményeire támaszkodva pontosítják a tűzoltási-és riasztási és segítségnyújtási terveket. Részt vesznek a külső védelmi terv megvalósíthatóságát ellenőrző gyakorlatok előkészítésében és levezetésében. Az országos szintű hatóság részére adatbázisukra támaszkodva tájékoztatást nyújtanak, továbbá előkészítik az OKF éves felügyeleti ellenőrzési tervének megfelelően a helyszíni felügyeleti ellenőrzéseket.

A helyi szintű főbb feladatok

A polgári védelmi kirendeltség lakossági tájékoztató kiadványt készít együttműködve az illetékes polgármesterrel.

Részt vesz a külső védelmi terv lakosságvédelmi intézkedéseinek előkészítésében, és a külső, belső tervek összhangjának biztosításában, a külső védelmi terv megvalósíthatóságát ellenőrző gyakorlatokon előkészítésében és levezetésében, a felügyeleti ellenőrzések lefolytatásában.

Közreműködik a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság részére meghatározott feladatok ellátásában, a veszélyes ipari üzemek biztonsági övezetében a településrendezési döntések végrehajtásának ellenőrzésében, a lakosság tájékoztatásának és a nyilvánosság biztosításában és a hatóság helyszíni felügyeleti ellenőrzésében.

Összefoglalva

Megítélésünk szerint az Seveso II. EU Irányelv hazai implementációja - mint EU csatlakozásunk meghatározó tényezője - átfogó és modellértékű képet ad a BM OKF megelőzési tevékenységének fontosságáról, a feladatrendszer stratégiai szintű megközelítéséről, a prevenciós munkában meghatározó részt vállaló – a társszervezetekkel, az üzemeltetőkkel és a szakhatósággal közösen - hivatásos katasztrófavédelmi szervek együtt gondolkodásáról.

FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

Alsó küszöbértékű veszélyes üzem: ahol a jelen lévő veszélyes anyagok a 2/2001.(I. 17.) Korm. rendelet 1. számú melléklete alapján meghatározható alsó küszöbértéket elérő mennyiségben vannak jelen, de mennyiségük nem éri el a felső küszöbértéket.

Belső védelmi terv: katasztrófahelyzetek vagy a bekövetkezett katasztrófák esetén, a létesítményeken belüli élet- és vagyonmentésre, a kimenekítésre, valamint a károk enyhítésére vonatkozó terv.

Biztonsági elemzés: az üzemeltető által készített okmány, amely tartalmazza a veszélyes létesítmény üzemeltetőjének a súlyos balesetek megelőzésére vonatkozó általános célkitűzéseit, továbbá annak az irányítási, vezetési és műszaki közrendszernek a bemutatását, amely biztosítja mind az ember, mind a környezet magas szintű védelmét.

Biztonsági jelentés: az üzemeltető által készített dokumentum, mely annak bemutatására szolgál, hogy rendelkezik a jelentős baleseteket megelőző politikával és az annak végrehajtását szolgáló biztonsági, irányítási módszerrel, a jelentős baleseti veszélyeket beazonosította, a megelőzésükre a szükséges intézkedéseket megtette, kettő mértékű a létesítményeinek biztonsága, megbízhatósága.

Rendelkezik működőképes belső vészhelyzeti tervekkel. A jelentés elegendő információt kell, hogy szolgáltatson a külső vészhelyzeti tervek elkészítéséhez, és hatósági, szakhatósági vélemények kialakításához.

Felső küszöbértékű veszélyes üzem: ahol a veszélyes anyagok a 2/2001.(I. 17.) Korm. rendelet 1. számú melléklete alapján meghatározható felső küszöbértéket elérő mennyiségben vannak jelen, illetve - az alkalmazott berendezésekre és eljárásokra figyelemmel, vagy a technológia irányíthatatlanná válása miatt - jelen lehetnek .

Katasztrófa: a szükséghelyzet vagy a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetőleg a minősített helyzetek kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet (pl. természeti, biológiai eredetű, tűz okozta), amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési, rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

Külső védelmi terv: a veszélyes létesítmény környezetében élő lakosság mentése, az anyagi javakban, a környezetben bekövetkező károk enyhítése érdekében a végrehajtandó rendszabályok bevezetésére, a végrehajtó szervezetre, a vezetésre, az adatszolgáltatásra vonatkozó terv.

Üzemeltető: bármely gazdasági társaság, természetes vagy jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki veszélyes létesítményt vagy veszélyes ipari üzemet működtet, illetve fenntart.

Veszélyes anyag: a 2/2001.(I. 17.) Korm. rendelet 1. számú mellékletében megjelölt küszöbértéket (kritikus tömeget) elérő anyag, keverék vagy készítmény, amely mint nyersanyag, termék, melléktermék, maradék vagy köztes terméként jelen van, beleértve azokat az anyagokat is, amelyekről feltételezhető, hogy egy baleset bekövetkezésekor létrejöhetnek.

Veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset: olyan mértékű veszélyes anyag kibocsátásával, tűzzel vagy robbanással járó rendkívüli esemény, amely a veszélyes létesítmény üzemelése során befolyásolhatatlan folyamatként megy végbe, és amely a létesítményen belül, azon kívül közvetlenül vagy lassan hatóan súlyosan veszélyezteteti vagy károsítja az emberi egészséget, illetve a környezetet.

Veszélyes ipari üzem: egy adott üzemeltető irányítása alatt álló azon területek egésze, ahol egy vagy több veszélyes létesítményben – ideértve a közös vagy kapcsolódó infrastruktúrát is – veszélyes anyagok vannak jelen a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott küszöbértéknél nagyobb mennyiségben.

IRODALOMJEGYZÉK

A Magyar Köztársaság Nemzeti Katasztrófavédelmi Stratégiája 2000-2005 (Tervezet), 2000.

Belügyminisztérium 2003-2006. évre szóló közigazgatási és rendészeti stratégiája Belügyi Közlöny 2003. decemberi különszám.

A katasztrófavédelem szakstratégiája, BM OKF 2003.

A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. évi LXXIV. törvény IV. fejezete.

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 2/2001. (I. 17.) Kormány rendelet

Varga Imre : A Seveso II. EU Irányelv hazai bevezetéséhez kapcsolódó feladatok időarányos végrehajtása. BM OKF évkönyv 2003.